

Ianculescu Csilla

Romániai könyvtárak automatizálási kísérletei, on-line katalógusai

A 2004. február 18-ai *KIT hírlevél*ből is értesülhettünk arról, hogy „Romániában évente negyven-ötven százalékkal növekszik a számítógép-kereskedelem forgalma, de a románoknál még így is hatszor kevesebbet költenek információtechnikai eszközökre, mint nálunk. A román szoftveripari és szolgáltatási szövetség vezetőinek várakozása szerint 2004-ben Romániában 35 euróra emelkedik az egy főre jutó IT-kiadások összege, miközben Magyarországon ez az összeg 210 euróra, az Európai Unió tagállamaiban pedig 500 euróra rúg.”

Ami a könyvtárakat illeti, az információtechnikai szolgáltatások széles skálája, az utóbbi évtizedben a feltárandó dokumentumok mennyiségi növekedése, a könyvtárfelhasználók számának és igényeinek emelkedése, valamint a megváltozott társadalmi elvárások szükségessé tették a különböző könyvtár-automatizálási szoftverek alkalmazását Romániában is. Az egyetemi, a megyei, a városi, sőt a falusi könyvtárak is a dokumentumok számítógépes nyilvántartására, feldolgozására törekednek. Ugyanakkor szerény anyagi lehetőségeik keretei közt olyan szoftvert igyekeznek beszerezni, mely biztosítaná a könyvtári munkafolyamatok zavartalan működését, alkalmazkodna az adott intézmény sajátosságaihoz, és nem rekedne meg a dokumentumok tárolásának szintjén. Ezek a tervek most már nem ütköznek leküzdhetetlen akadályokba.

Kissé bővebben a romániai könyvtárak gépesítéséről, amely folyamat, amint várható volt, a Nemzeti Könyvtárban kezdődött:

- 1979–1981-ben az információkat már mágneslemezen tárolták.
- 1982-ben Románia Nemzeti Könyvtára a román nyelvű könyvek és doktori disszertációk számítógépes tárolására tért át.
- 1987-ben az időszak kiadványok katalógusa is számítógépre került.

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK VI. VILÁGTALÁLKOZÓJA

- 1990-ben a Nemzeti Könyvtár elsőként alkalmazta Romániában a CDS/ISIS könyvtári nyilvántartási programot, amely minimális adatokkal szolgál a könyvtári állomány gyarapodásáról, és a könyvtári dokumentumokról is leírást ad. Később a könyvtár beszerzett egy könyvtári szoftvert, a TINLIB-et. A TINLIB-program meglehetősen népszerű a romániai könyvtárakban, és a következő munkafolyamatokat teszi lehetővé: állománygyarapítást, katalogizálást, kölcsönzést, különböző kimutatások készítését. (E program karakteres felülete miatt azonban kevésbé felhasználóbarát az egérrel vezérelhető könyvtári szoftverekhez képest. A TINLIB eredetileg UNIX platformra készült, viszont az alacsonyabb árú DOS-os változata vált elterjedtebbé Romániában is. A WINDOWS-os rendszerekbe épített DOS-os emuláció a korábbi DOS-os változat életét hosszabbá tette. A későbbiekben azonban grafikus interfészű operációs rendszerekre való áttérés lett a cél a megváltozott könyvtárosi igényeknek megfelelően, főként az egyetemi könyvtárakban, de nem csupán azokban.)
- 1994-ben a Nemzeti Könyvtár a VUBIS holland integrált könyvtári rendszer birtokába jutott, amelynek munkafolyamatai a következők: állománygyarapítás, katalogizálás, OPAC-hálózaton nyilvánosan elérhető katalógus, kölcsönzés, a rendszer ellenőrzése.

A Nemzeti Könyvtár mellé felsorakoznak az egyetemi könyvtárak is, amelyek szintén kiépítették számítógépes hálózataikat, sőt, akárcsak a magyarországi könyvtárak, már több integrált könyvtári szoftverrel is próbálkoztak. A Bukaresti Központi Egyetemi Könyvtár 1993-ban a CDS/ISIS-ben készítette adatbázisát, 1994-ben áttért a VUBIS-ra, és internetes hozzáférést biztosított. Román és angol nyelvű keresés is lehetséges az OPAC-ukban, ugyanakkor az általános, illetve az európai katalógusokban keresgélhetünk. A Iași Központi Egyetemi Könyvtár, a Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár és a Temesvári Központi Egyetemi Könyvtár jelen pillanatban az ALEPH programot használja.

A Szebeni „Lucian Blaga” Egyetem Könyvtára az ALICE for Windows programot alkalmazza, amely a következő könyvtári folyamatokat végzi: katalogizálást, automatizált kölcsönzést vonalkódos rendszer segítségével, OPAC-ot, a folyóiratok nyilvántartását és indexelését, a beszerzést és egysé-

ges, közös katalógust. Könyvtárunk szintén az ALICE for Windows integrált könyvtári rendszert akarja alkalmazni.

Lengyel Mónika és Simon András a „Rendszerváltás” a hazai könyvtárakban – divathullám vagy kényszer? (elhangozott a 2003. április 15–17-e között Pécsen megrendezett Networkshop konferencián) című közös dolgozatában már feltevődtek a következő kérdések: „Vajon mi áll annak hátterében, hogy a könyvtári automatizálási feladatokat ellátó könyvtári szoftverek – melyek beszerzése, installációja és adaptációja jó néhány évet igénybe vett – jó, ha egy szűk évtizedet megérnek a könyvtárak falai között? Ilyen gyorsan fejlődne a könyvtártudomány? Ennyire megnövekedtek volna az igények?” Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a könyvtártudományban valóban nagy változások történtek és fognak történni, a dokumentumszolgáltatás rohamosan fejlődik, lépést kell tartani ezekkel az átalakulásokkal, nagyobb hozzáférést kell biztosítani az érdeklődők számára.

A fentebb említett könyvtárak hálózaton nyilvánosan elérhető katalógusai nagy segítséget nyújtanak nem csupán az olvasók és egyéb felhasználók számára, hanem az aktív könyvtáros számára is nagyon hasznosak. A katalógizálási folyamatot is megkönnyítik, ugyanakkor lehetőséget biztosítanak arra, hogy bizonyos dokumentumok osztályozása, a bibliográfiai tételek elkészítése összehasonlítási alapon is történjen. Az osztályozási munkában ugyanis - a különböző osztályozási rendszerek használatától függően - a logikailag összefüggő csoportok elválasztódhatnak egymástól, így pl. az interdiszciplináris területek, a tartalmi felosztás pedig sokszor meglehetősen megegyezően történik. (Bátfai Mária Erika: *Webkatalógus OPAC-ban – elektronikus dokumentumok katalógizálása. Könyvtári Figyelő, 2003/4.*)

A katalógizálási folyamatban is segítségünkre váró könyvtárak integrált könyvtári rendszerei nem csupán programozók elképzelései alapján készültek, hanem már a könyvtárosok igényeinek, elképzeléseinek megfelelően alakultak. Az OPAC-katalógusok grafikus elrendezésűek, felhasználóbarátok. A katalógizálási munka viszont továbbra is a gépelésre épül. Nem tudom, hogy Magyarországon vagy más országokban mennyire használják a romániai könyvtárak on-line katalógusait. Amit én hibának találok e

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK VI. VILÁGTALÁLKOZÓJA

---

katalógusokban, az a magyar nyelvű dokumentumok meglehetősen alacsony száma és bibliográfiai leírásaik hiányossága. Hasznosak ezek a katalógusok a román, az angol, illetve a francia nyelvű kiadványok osztályozásakor, a magyar nyelvűeknél viszont az Országos Széchényi Könyvtár on-line katalógusa és a MOKKA vált be. Természetesen kivételt képeznek azon városok könyvtárai, ahol a lakosság nemzetiség szerinti megoszlása kedvezően hat a könyvtári állomány gyarapodására a dokumentumok nyelvi megoszlása szempontjából.

Végül ismertetni szeretném néhány romániai könyvtár honlapjának címét:

- Románia Nemzeti Könyvtára:
www.bibnat.ro
- Román Akadémiai Könyvtár:
www.bar.acad.ro
- Bukaresti Központi Egyetemi Könyvtár:
www.bcub.ro
- Kolozsvári „Lucian Blaga” Központi Egyetemi Könyvtár:
www.bcu.utcluj.ro
- Temesvári Központi Egyetemi Könyvtár:
www.bcut.ro
- Szabeni Központi Egyetemi Könyvtár:
www.biblio.ulbsibiu.ro
- Romániai könyvtári portál:
www.biblio.ro/portal/portal_but.htm